

Lésbos

Sigrid van der Zee



Colofon

©2018-2025 Odyssee Reisgidsen vof

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze website mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

8ste herziene druk 2025

ISBN 9789461231963

NUR 512

Lésbos

Originele tekst: Bartho Hendriksen en Leo Platvoet

Actualisatie: Sigrid van der Zee

Serieredactie: Bartho Hendriksen en Leo Platvoet

Foto's: Sigrid van der Zee en Stefanie Uit den Boogaard tenzij anders vermeld.

Kaarten: UvA Kaartenmakers | uva-kaartenmakers.nl

Met dank aan

Veel foto's zijn gemaakt door Stefanie Uit den Boogaard stefanieudb.com

Odyssee Reisgidsen

Odyssee Reisgidsen levert zijn titels als paperback of als e-book. Paperbacks zijn verkrijgbaar bij de (reis)boekhandel in Nederland en Vlaanderen, via online boekhandels of de Odyssee-website. De e-books zijn verkrijgbaar via online boekhandels. PDF's zijn verkrijgbaar via de Odyssee-website. Daarbij kan de reiziger zijn of haar eigen gids samenstellen.

Uiteraard proberen wij de geboden informatie zo actueel en accuraat mogelijk te houden. Toch kunnen er onvolkomenheden en fouten in de tekst voorkomen. Odyssee aanvaardt daarvoor geen verantwoordelijkheid.

Tips

Uiteraard houdt Odyssee zich aanbevolen voor reacties van kritische lezers. Zijn er foutieve vermeldingen, wijzigingen in openingstijden, prijzen en dienstregelingen? Laat het ons weten! Of heb je tips hebben over hotels, pensions, campings en dergelijke? Ook dat horen we graag! Stuur een email naar: info@odyssee-reisgidsen.nl. Voor updates zie: odyssee-reisgidsen.nl/item/lesbos-updates

Foto omslag paperback: Bootjes op het strand in Mitilíni-stad

Foto titelpagina: De rode daken in Míthimna. Foto Stefanie Uit den Boogaard

Foto pg. 6: Schipper. Foto Stefanie Uit den Boogaard



Odyssee Reisgidsen

Volg Odyssee Reisgidsen op Facebook en Instagram.

odyssee-reisgidsen.nl, info@odyssee-reisgidsen.nl

Voorwoord

Lésbos (ook Mitilini genoemd), het op twee na grootste Griekse eiland na Kréta en Évvia (Euboia), is de geboorteplaats van de dichteres Sapphó, de verhalenverteller Aésopos, de dichter Árion en - meer recent - de schilder Theófilos en de dichter Ódysseus Elítis die in 1979 de Nobelprijs voor de Literatuur won.

Het afwisselende landschap valt onmiddellijk op. Unesco beschouwt heel Lésbos, gezien haar archeologische, ecologische en culturele waarde, als *Geopark*. Het eiland is bergachtig en heeft een vulkanische oorsprong, waardoor er op talrijke plaatsen warmwaterbronnen zijn. Het is bedekt met graanvelden, zoutpannen en een bijna-woestijn. De uitgestrekte naaldbossen en de ruim elf miljoen olijfbomen houden Lésbos zelfs in de hete zomermaanden groen.

De hoofdstad Mitilíni is een levendige stad met drukke cafés langs de zeeboulevard en goede accommodatie. Míthimna in het noorden is bescheidener maar dankzij de bijzondere bouwstijl, het middeleeuwse kasteel dat hoog boven de stad ligt en de vele stranden is het een aantrekkelijke verblijfplaats.

Lésbos is een mekka voor vogelliefhebbers. Het eiland ligt op de migratieroute van trekvogels en telt meer dan 279 soorten, variërend van roofvogels tot steltlopers. Er zijn veertig soorten libelles en meer dan tachtig soorten vlinders geregistreerd op het eiland, terwijl het aantal bijensoorten de 550 overschrijdt. Het eiland heeft, vanwege de speciale geologische en klimatologische omstandigheden, een zeer rijke flora die bijdraagt aan de speciale kenmerken van het landschap.

Wandelaars en fietsers zijn niet snel uitgekeken in het aantrekkelijke en soms uitdagende landschap. De olijfolie is beroemd om zijn goede kwaliteit, evenals de oúzo die wereldwijd wordt verkocht.

Liefhebbers van cultuur komen ook aan hun trekken. Het eiland herbergt vele culturele schatten uit de prehistorie, het Romeinse Rijk, het Byzantijnse Rijk, de middeleeuwen en de Ottomaanse periode. Míthimna, Pétra, Skála Eresóu, Plomári en Skála Kallonís zijn populaire badplaatsen. Lésbos kenmerkt zich door de betrekkelijke rust: massatoerisme vind je er niet.

Met deze Odyssee Reisgids kun je gebaande én ongebaande wegen verkennen. Odyssee-gidsen kenmerken zich door een eigentijdse beschrijving van de steden en streken die je bezoekt. Natuurlijk: kerken, kastelen en musea komen uitgebreid aan bod, maar ook afgelegen dorpen, vergeten attracties en stille natuurgebieden.

Veel lees- en reisplezier,
Sigrid van der Zee

Inhoudsopgave

Lésbos verkennen

Een schets van Lésbos 7

Lésbos van streek tot streek

Odyssee's aanraders Lésbos 9

Mitilíni en omgeving 10

Praktische informatie Mitilíni 16

Omgeving van Mitilíni 18

Het zuiden: Plomári en omgeving 23

Het westen 36

Het noorden: Míthimna en omgeving 48

Achtergrondinformatie

Landschap en bevolking 57

Korte geschiedenis van Lésbos 60

Politiek en samenleving 64

Cultuur 69

Praktische informatie Lésbos

Lésbos van A tot Z 72

Praktisch ABC 80

Een mondje Grieks 84

Register 90

Kaders

Theófilos Chatzimichaíl 19

Strátis Eleftheriádis 20

Sarlítza Palace 21

Wandelen naar Plomári 26

Olijfboom 27

Toúmba 29

Oúzo 31

Sneeuw Witte top 32

Stierofferfeest in Ág. Paraskeví 38

Skála 39

Sapphó 40

Orpheus en Eurydice 44

Strátis Mirivílis 53

Traditie in Ag. Stéfanos 56

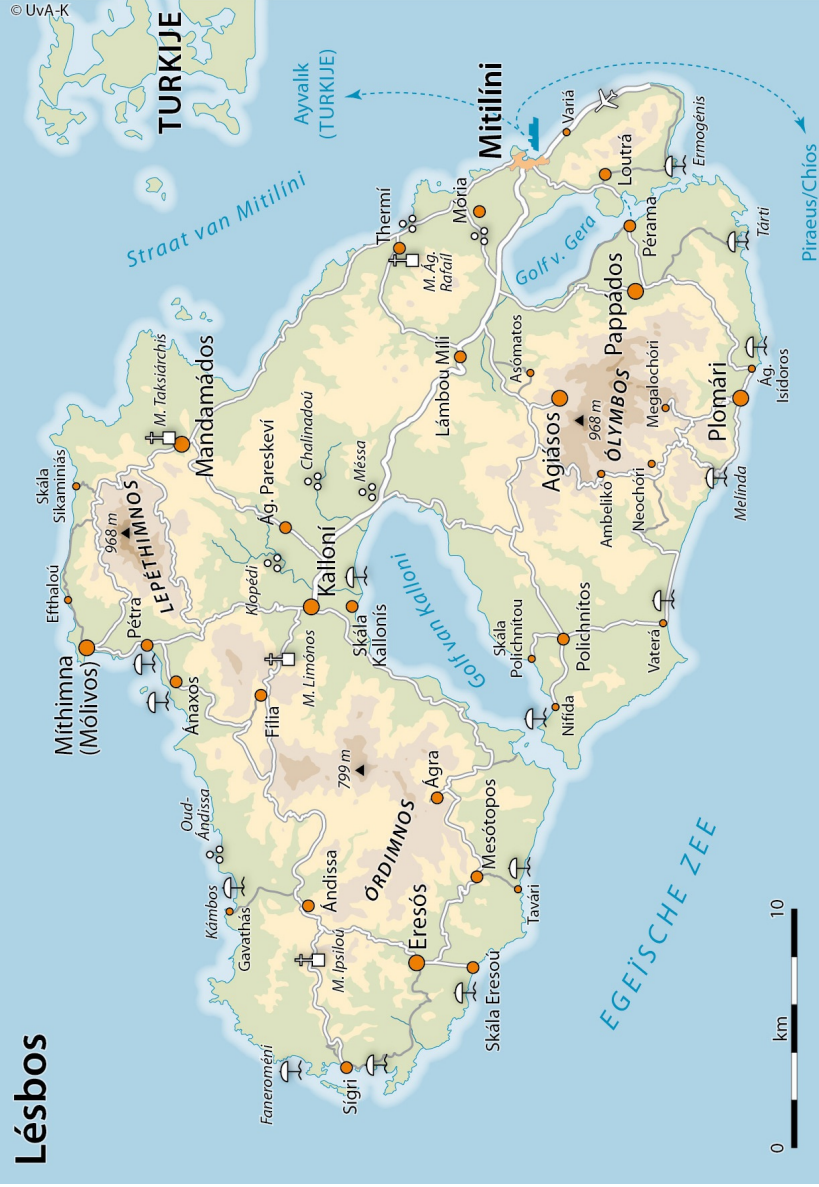
Vluchtelingencrisis 63

Wil de echte lesbienne ontstaan? 70

Naar Turkije 83

Lésbos

© UvA-K





Een schets van Lésbos



Een visser prepareert zijn netten, op de achtergrond Plomári. Foto Stefanie Uit den Boogaard

Het eiland Lésbos (Grieks: Λέσβος) ligt in de Egeïsche Zee, niet ver van de kust van Turkije en Klein-Azië. Met 1639 km² is het een van de grootste eilanden van Griekenland. Het eiland telt ruim 83.750 inwoners, van wie ongeveer een derde in de hoofdstad Mitilíni woont. Bestuurlijk bestaat het eiland uit twee gemeentes: West-Lesvos (Kalloni) en gemeente Mitilíni. Lésbos vormt een regionale eenheid (*periferiakí enótita*) binnen de regio (*periféria*) Noord-Egeïsche Eilanden.

Lésbos wordt in het oosten door de Straat van Mitilíni en in het noorden door de Straat van Músellim van Turkije gescheiden. Het landschap is bergachtig en heeft een vulkanische oorsprong, waardoor er op talrijke plaatsen warmwaterbronnen zijn. Het is bedekt met graanvelden, zoutpannen en een bijna-woestijn, maar ook met dennenbossen en olijfbomen. Het eiland telt meer dan elf miljoen olijfbomen waarvan sommige ouder zijn dan vijfhonderd jaar. Olijfolie is dan ook de belangrijkste inkomstenbron van het eiland, en niet het toerisme. Wie eenmaal over het eiland reist, zal spoedig onder de bekoring van het afwisselende landschap raken. De Ólimbos (968 m) in het zuiden en Lepéthimnos (968 m) in het noorden geven het eiland een bergachtig uiterlijk. In het westelijk deel ligt een uniek natuurmonument: het versteende woud. Miljoenen jaren geleden werd in deze regio een subtropisch bos bedekt met een 800 meter dikke laag vulkanisch as. Twee binnenzeeën, de Golf van Kalloni en

Odyssee's aanraders Lésbos

Unieke eetgelegenheden

- Énosi Kalofágadon (Vereniging van Fijnproevers) in Mesagrós
- O Plátanos in Lióta/Ligerí (nabij Gavathás)
- H Taverna Ávlonas in Ávlonas

Inspirerende musea

- Teriáde Museum in Variá
- Museum van het Versteende Woud in Sígri
- Museum voor Olijfolie Industrie in Agía Paraskeví

Overweldigende natuur

- De watervallen van Pésas, Man'Kátsa, Parákoila, Vatholímini en Klapádos
- De bloeiende gele rododendrons in april en mei in het bos rond Pteroúnda
- Tamme kastanjes in de bossen rond Agiásos

Mooie stranden

- Tsónia, rood zandstrand met prima eetgelegenheid
- Tárti, wit strand met blauwgroene zee
- Chroússos, hippiestrand met veel wildkampeerders

Imposante vestingwerken

- Kalochtístos of Rodotoíchos bij Apothíkes, een muur gebouwd in de typische Lésbosstijl die dateert uit de Archaische tijd
- Kasteel van Mitilíni, een van de grootste vestingwerken rond de Middellandse Zee
- Paleókastro bij Vrísia, een oude vesting van de familie Gattelusi



Het verborgen kerkje van Panagia Kripti nabij Melínda. Foto Stefanie Uit den Boogaard



De waterval van Vatholímini, nabij Chídira



De 'Kalochtístos' muur bij Apothíkes

Voor alle reizigers is de hoofdstad Mitilíni het beginpunt van hun verblijf op het eiland. De veerboten leggen in de grote haven aan en niet ver buiten de stad ligt het vliegveld. Het is een drukke, soms chaotische stad, die voldoende mogelijkheden op het gebied van cultuur en ontspanning biedt om er een aantal dagen te verblijven. De blauwe stadsbussen rijden naar de dorpen in de directe omgeving, zoals naar de twee kunstmusea van Variá, het klooster van Ág. Rafaíl en het aquaduct van Mória.

Mitilíni

Mitilíni (31.700 inw., Grieks: Μυτιλήνη, www.mytilene.gr) ligt aan een royale baai aan de zuidwestkust, het oog vaakzaam gericht op de nabije kusten van Turkije. Langs de Prokiméa, de kade, knettert het gemotoriseerde verkeer bij voortduring, vooral 's avonds lijkt de romantische pantoffelparade vervangen door een eigentijdse motorfanfare. De smalle straten rond de Odós Ermoú met zijn bazaar en moskee roepen een oosterse sfeer op, terwijl de straten tussen de haven en het kasteel met oude statige villa's herinneringen aan de Belle Époque teweegbrengen. In de vroege ochtend legt de veerboot vanuit Piraéus aan, waarna de stad direct ontwaakt. Terrassen worden bezet, de winkels openen en de taxi's pikken de eerste passagiers op. Met verschillende musea, een fort, een antiek theater en enkele kerken biedt Mitilíni enig tegenwicht voor het dorps eilandleven.

Geschiedenis

De geschiedenis van Mitilíni gaat ver terug. Opgravingen tonen aan dat er in de 8ste eeuw v.Chr. al mensen woonden. In de wijk **Epáno Skála**, bij de noordelijke haven, zijn munten, potten en marmer uit deze periode gevonden.

De Griekse schrijver Lóngos van Lesbos, die leefde in de 2de eeuw n.Chr., beschreef de stad omstreeks 250 als volgt: 'De stad Mitilíni op het eiland Lésbos is groot en mooi. Zij wordt doorsneden met kanalen, die gevoed worden door de zee, en wordt opgesierd door mooie, witte stenen bruggen.' De beschrijving roept het beeld van Venetië op. Het kanaal waarover Lóngos schreef, verbond de zuidelijke vloothaven met de noordelijke handelshaven, maar verzandde in de loop der tijd. De loop van het kanaal wordt door de huidige winkelstraat Ermoú – Hérmes was de god van de handel – gevolgd.

Tijdens de bloeiperiode van het oude Griekenland speelde de stad een actieve rol. Zij nam deel aan de Ionische Opstand en maakte deel uit van de Eerste Attische Zeebond. In 427 v.Chr. werd Mitilíni door Athene na een lange belegering tot overgave gedwongen. De verdedigingsmuren werden geslecht en de boten werden door de Atheners in beslag genomen. Tijdens de regeerperiode van Alexander de Grote namen de Perzen de stad in, die op hun beurt door de Macedoniërs werden verdreven. In 84 v.Chr. namen de Romeinen de stad in bezit. Vanaf deze episode is de geschiedenis van de stad nauw verbonden met die van het eiland (zie aldaar).

Mitilíni is het bestuurscentrum van de regio Noord-Egeïsche Eilanden. Het is de zetel van het ministerie voor de Egeïsche Eilanden en van de *University of the Aegean* die in 1984 werd gesticht. De universiteit heeft vijf faculteiten: sociale

(*pírgos*) buitenhuizen. De haven, de kade en het plein van **Paralía Thermís** ogen uitnodigend. Rond het havenplein liggen taveernen en pensions.

Loutrópoli Thermís is een aangenaam dorp met smalle straatjes en koffiehuisen. De thermale bronnen van Thermí zijn helaas al jaren gesloten.

Langs de kust vind je de **Prehistorische opgraving van Thermí** met de overblijfselen van een stad uit de vroege Bronstijd (3200 v.C.). Bij de opgraving is een informatiecentrum ingericht.



Prehistorische opgraving van Thermí di-zo 8-15 uur • €2

Moní Ág. Rafaíl

Het **Moní Ág. Rafaíl** (ieramoni-agiou-rafaíl.gr) vormt een religieuze enclave boven op een heuvel. In 1959 vond een boer bij graafwerkzaamheden voor de bouw van een kapel een graf. In het dorp circuleerden al geruime tijd verhalen over dorpsbewoonsters die droomden over een klooster dat door de Ottomanen was verwoest en waarbij de kloosterlingen waren vermoord. Op 9 april 1463 was inderdaad een klooster door de Ottomanen aangevallen en de stoffelijke resten die in het graf werden gevonden, werden geïdentificeerd als die van de martelaren Rafaíl, Nikólaos en de 12-jarige Iríni. Op de plek van het graf verrees een vrouwenklooster (1963) dat al snel – getuige de enorme stapel kruiken die zich in een nis naast de boekwinkel bevindt – uitgroeide tot het Lourdes van Griekenland. Het klooster stond tot haar overlijden in 2013 onder de bezieziende leiding van Evgínia Klidará, die meer dan 150 boeken publiceerde over religieuze onderwerpen.

Het complex bestaat uit de hoofdkerk gewijd aan Rafaíl, twee vleugels met dertig cellen voor de nonnen, een cafetaria, een hostel waar vermoeide pelgrims gratis kunnen overnachten, een kunstgalerie en de grote kerk van Maria Magdalena met indrukwekkende fresco's.



Ten noorden van Mitilíni

Bus Stadsbus vanuit Mitilíni naar: Paralía Thermís-Loutrópoli Thermís; Mória; Moní Ág. Rafaíl.

Accommodatie Ruim aanbod van hotels, pensions en kamers in Loutrópoli en Pírgi Thermís;

Kanóni studios en appartementen, www.tokanoni-lesvos.gr, tel. 22510 71500;

Vótsala Hotel, www.votsalahotel.com, tel. 22510 71231.

Overnachten (maximaal drie nachten) is ook mogelijk in *Moní Ág. Rafaíl*, ieramoni-agiou-rafaíl.gr/en/filoxenia.

Eten en drinken In Moní Ág. Rafaíl: *Grigórios*.

Festival In Moní Ág. Rafaíl: 9 april.

schap. Dit gebruik, oorspronkelijk afkomstig uit Azië, wordt ‘Tzátzala’ genoemd.

Enkele kilometers voorbij het badcomplex buigt de weg naar Plomári af; de afslag naar Agiásos en Polichnítos volgt twee kilometer verder.

Asómatos

Asómatos (19 km ten ZW van Mitilíni) is een eenvoudig bergdorp dat tegen de hellingen van de Ólimbos ligt aangebouwd. De smalle straatjes bieden nauwelijks doorgang aan het gemotoriseerde verkeer. De weg naar de *Recreational Zone Ág. Anárgyri* voert door een weelderig landschap van olijfbomen en – in het voorjaar – fleurige akkerbloemen. De weg eindigt bij een lommerrijk parkeerterrein waar een kerk, taverne, watermolen, kletterende beek en picknickplaatsen onder de reuzenplatanen de bezoekers opwachten.

Agiásos



De slager van het bergdorpje Agiásos poseert voor zijn winkel. Foto Stefanie Uit den Boogaard

Agiásos (2600 inw., 24 km ten W van Mitilíni) is een fraai dorp in de groene bergstreek in het zuiden van Lésbos. Het ligt op de noordoostflank van een van de twee hoogste bergen van Lésbos, de Ólimbos (968 m). Agiásos is in trek bij dagjesmensen, maar de bescheiden accommodatie zorgt ervoor dat tegen de avond de rust terugkeert in de met blauwregen overdekte straatjes.

De bus vanuit Mitilíni stopt aan de voet van het opklimmende dorp, waar vanaf het onvermijdelijke terras de nieuwkomers worden gadeslagen. Het bergdorp is een bezienswaardigheid op zichzelf. Enkele straten kronkelen voorbij het terras omhoog.

Nabij de entree van het dorp vind je naast de bibliotheek het **Folklore Museum**. Souvenirwinkeltjes met opvallend veel aardewerk begeleiden de